

Nr. 59.

Brasovu,

16. Decembre

1860.

Gazet'a si Fóiea esse regulatu o
data pe septemana, adeca: Mar-
tia. —

Pretiulu loru este pe 1 anu 10 f.,
pe diumetate anu 5 f. austr. inla-
intrulu Monarchiei.

GAZETA

TRANSSILVANIEI.

Monarchia Austriaca.

Cancelariulu.

Cele mai multe titule si ranguri, seu adica mai intrég'a ierarchia a rangurilor civile in regatul Ungariei s'a decopiat dupa ierarchia rangurilor imperiului greco-romanu seu bizantinu intocmita inca de Constantin celu mare, apoi mai inavutita de alti cativa imperati grecoaci intru stata, catu mai pe urma au ajunsu la Europa tota din trentesele, ba inca a prisositu. Atat'a numai ca la ungnri numirile seu titulaturele greco-latinesci seu imprestisitatu cu termini slavonesci *), precum si limb'a magiara preste totu e incarcata cu $\frac{1}{3}$ parte din limbele slavone. Numirea insa de cancelariu s'a pastrat din latinia, ungrui insa din dilele nostre ilu traducu cu Korlátok (cancebli, korlatok). Romanii din Principate carii oficiile si rangurile inca le mai mutisera totu dupa greci cauce/ariulu ilu esprimara cu terminul Logofetul seu mai bine Logotetu. „Naudi Logofete, sa „porunc'a“ si mi-o da s'o „iscalescu.“

Prin urmare cancelariu seu logotheta la inceputu a denotat pe acea persóna, care a fostu insarcinata de catra domnitoru ca se ingrijescă afacerile cate eră se se ia in scrisu. De aici cancelaria = cas'a in care se occupa cineva cu scrisulu.

A purcesu din natur'a lucrului, ca oficiul si titl'u de cancelariu se ajunga a fi unul din cele dintai ale statului mai virtosu in secolii candu art'a scrierii se consideră mai ca o fermecatoria.

Ci noi, carii asteptam pe dile si óre denumirea unui cancelariu pentru patri'a nostra Transilvania se cercetam in scurtu dupa originea acestui oficiu si dupa sfer'a lui de activitate, pentrucă cu atatu mai lesne se cunoscemu unde ne aflam astazi.

Pe catu Transilvania fusese si ca statu multu puciu iudependinte, adeca sub principii pamenteni, oficiul de cancelariu fusese si aici intre cele mai de frunte. — Dupa an. 1691 candu cu trecerea Transilvaniei la dinasti'a Habsburgica imperatulu Leopoldu I. acum la principie alu acestei tieri pe consiliulu constitutionalu de mai nainte alu tierei ilu prefacu intr'unu gubernu cum dicemus colegialu si cu un gubernatoru in frunta lui. — In acelu gubernu a remasu si oficiul de cancelariu ca ereditu de mai nainte care s'a si pastrat pana la a. 1848.

Aici insa nu e vorba de cancelariu din gubernulu Transilvaniei, ci cu totulu de altulu.

Din momentulu in care principale Transilvaniei — acum imperatulu Austrii, nu mai siede in tiéra, ci in Vien'a, urmă de sine, ca de o parte gubernului provincial nu i se mai lasă viohea potestate *), ci aceeasi trecu la loculu unde se afla principale, eara gubernulu devinu mai multu numai ea unu organu executivu alu tierei. Principale insa avea neaparata trebuintia ca se stea cu tiéra prin cineva in ne'nterupta comunicatiune, adica se cerea ca se aiba unu consiliu, unu feliu de ministeriu compusu din transilvani, locuitori inca in capital'a imperiului.

Eata originea cancelariei transilvane si a cancelariului resieditoru in Vien'a. Deci imperatulu Leopoldu decretase inca la 14. Maiu 1693 prin asia numit'a resolutiune Alvineziana la punt, 22 mai anteu numai o agentia transilvana la Vien'a, prin carea imperatulu se pote corespunde cu tiéra; aceeasi pe la a. 1695 s'a si prefacutu in o cancelaria formală de curte. Tote afacerile Transilva-

*) Király (Krah), Nádor, Udvarnok (Dvornik), Ispány, (Csán), Ilan, de unde rom. Șanț, Szolgabiró, compusu din sluga el biró si o mlie altele. —

Pentru tieri straine 7 f. 50 cr. pe 1
sem., si 15 fr. pe unu anu. Se pre-
numera la tote postele c. r., cum
si la toti cunoscutii nostri DD.
corespondinti. Pentru serie,,petit'
se ceru 8 cr. val. austr.

niei se stracură prin acelu organu administrativu. Dupa cateva dieci de ani cancelari'a transilvana de curte a pusu pe gubernulu provincial mai cu totulu sub papucu. Cancelari'a fusese inca sub Maria Teresi'a imputerita ca aceeasi in afaceri de mai pucina in semnitate se emita decrete catra gubernulu provincialu in numele domnitorului, insa fara subscriptiunea lui. Se intielege de sine ca acea mesura a servit spre umilirea gubernului. De alta parte gubernulu avea a'si adresa, ce e dreptu, tote raporturile seu cum se diceau referatele deadreptulu catra suveranu, totnsi nu le potea tramite nemidilociu, ci numai prin canalulu cancelariei transilvane de curte. Acum cancelari'a curii luă lucrările comunicate de gubernulu transilvanu in pertractare, o parte din aceeasi le termină si decidea in puterea data ei de catra monarchulu, eara altele insoçite de opiniuinea ei se naintă la monarchulu, unde apoi cadea sub pertractarea altoru auctoritatii mai multe ale statului intregu.

Din acestea se pote intielege earasi, cum era de sama, ca transilvanii pe atunci aveau in unele cause cate o inci instantii de recursu.

Amu vedintu pe scurtu, care a fostu prerogativele si sfer'a de activitate a cancelari'i prin urmare si a cancelariului de curte fația cu tiéra nostra si cu gubernulu ei provincialu pana la 1848. Este acum de dorit u ca se aflam care va fi cerculu de lucratie alu cancelariului promisu de catra suveranulu. Asia ceva s'ar poté astă numai din coprinsulu instructionilor care se voru da cancelariului la mana. Fia aceeasi instructiuni de orice natura voru fi, atata pote prevede oricine, ca oficiul si rangulu de cancelariu alu curii in dilele acestea de o noua cercare nu are nimicu de pismuitu in trenculu, incatul potemu dica cu totu dreptulu, cumca acelu barbatu, carele in calitatea sa de cancelariu va sci se apropiu impregiuru de sine pe tote partitele si nationalitatile acestei tieri, acela va trebui se stórcă si fara voia stim'a tuturor concetenilor de statu. —

Zerneschi, in diao de S. Andreiu 1860.

B.

Eara uniunea Transilvaniei cu Ungaria.

Buna diao de 'ai datu,
Drumu de vorba si-a luatu.

Pana candu se simu constrinsi a ne mai ocupă cu acestu obiectu statul de fatalu? Pana candu acésta intrebatiune atatu de reu definita in trecutu, se mai insufle grija storeatoré de sudori reci tuturor locuitorilor Transilvaniei? — si óre sinceritatea si curatia cugetului ce s'a manifestatu cu atat'a candore in acésta Gazeta, pana candu se mai sia resucita si intortocata de nisce ómeni ca „romanolu de pe Campia“ in „Közlöny“ din 19. Dec. si ungurulu din „Korunk“ dela 18. Dec? —

Noi, adica noi ostenitorii la acésta Gazeta v'anu spusu odata si a dou'a óra (in Nr. 53 si 56) curatul, ca nu ne mai pasa de uniune, spargasi capulu cu ea care cum ii va placé. Voiti mai multu? Mai lipsia pote ca se ve spunemu, ca nu avemu efrontaria de a prelinde se simu organulu opiniunii publice. — Intrebati mai departe pe nativine, adica: pe intelligentia ei adunata la unu locu si — pe poporu dupa instinctulu seu, eara pe noi lasatine 'n pace, asia ve rogamu. Noi din parte-ne ve damu parola de onore, ca cu cavaleri à la Don Quichot ca „romanolu din Campia“ si ca ungurulu dela Incelul nu vomu frange nici o lance; — ca-ce de amu face acésta, amu cadea in adeveru la nefericita rola a fanaticului cavaleru dela Mancha.

Se intielegemu odata romani si unguri: Dela cine depinde uni-

nea, adeca fusiunea, contopirea Transilvaniei in Ungaria? Nu cumva dela romani? Stati! —

Aceiasi depinde:

a) Dela imperatulu Austriei ca rege alu Ungariei si mare principe alu Transilvaniei, catra carele tiéra e legata prin: Diplom'a leopoldina, sanctiunea pragmatica, atati alti articuli de lege facnti de — ungaro-secui si sasi. —

b) Dela intrég'a familia domnitóre.

c) Dela cele doue partite mari principale, in care se afla desbitata natiunea ungurésca.

d) Dela Croati'a cu Slavoni'a, Voivodin'a si Banatu.

e) Dela cele patruspredice regimete de frontiera.

f) Dela intrég'a armata austriaca.

g) Dela evenimentele din Itali'a.

h) Dela frontulu ce totu mai face principiulu democraticu celui monarchicu in o parte mare a Europei.

i) Dela pusetiunea pe care o ia si o va luá mai virtosu Rusia in contra democratiei.

k) Dela o multime de alte coniuncturi politice din Europa apusena si resarétena.

Acel'a care nu scia se combine acestu felu de factori, aru face mai bine déca politic'a sa sbeuta numai din diurnale o aru aruncá in camara cu vechituri, si eru lasá pe ómeni in buna pace, ca se-si védia fiecare de alte nevoi ale sale. —

Ungurulu dela Incelu*) cu politic'a sa de serbatori plesnese si elu romaniloru in facia, ca déca densii nu voru uniunea, voru nemintitu Daco-Romania. — De cate ori se mai repetim si aceea, ca inventatorii, nascocitorii Daco-Romaniei au fostu cei dintai totu din unguri si din sasi, pentruca sub una pretestu asia minunatu potendum se insufle si gubernului grija din partea romaniloru, cu atatu mai usioru se'i pota tiené in jugu apasatoru. Ungurulu dela Incelu se intrebe pe Klapka et Compania, cam cu ce felu de Daco-Romania rodu ei urechile moldavo-romaniloru in Bucuresci si lasi de doi ani incóce. Ungurulu dela Incelu se intrebe pe Rusia si pe Frantia, ca ce felu de Daco-Romania voru acestea. In adeveru, nici unu felu de tema musicala nu se afla, preste care artisti, diletantisi carpaci se sia compusu si inseilatu atatea variatiuni ca preste „Daco-Romania.“ —

In cele din urma o veti pune si pe note, o veti instrumenta pentru pian si salóne. Eara bine. Se o instrumentati insa dintr-o data cu Ungaria lui Kossuth séu a contelui Carolu Zai „prana la Marea negra. Scii ce bine learu mai stá la amendoue!

Celu mai infriosciatu desastru pentru popora este, candu in politica se amesteca fantasi'a, nesciunti'a si usior'a credintia, — acésta din urma o trasura principală in caracterulu compatriotilor nostrii ungaro-secui.

Dominiloru! Nici uniunea, nici Daco-Romania, nici Ungaria din Marea adriatica pana in Marea negra si altele ca acestea nu depindu nici dela unguri nici dela romani, ci cu totulu dela alte vointie si putintie. — Acésta e credint'a nostra, altii créda cum le va placé. —

Adieu.

G. B.

De sub pétra Cozlei, 1. Dec. 1860.

Cu ce vreau magiarii se dobandesca pe natiunea romana, pentru sine?

(Urmare din Nr. tr.)

Asia, inse inimicu natiunei romane — carii de si au ajunsu la óresicare gradu de cultura, dar' cari inca totusi nu au patrunsu pana la atata, de a'si si pututu nobilitá animile si sentiemintele cele mai intime — totu mereu striga catra densa, stai, soro, stai! uitate bine! ca dieu tu nu esti tu, ci — credene noua — esti alta! Audi vultur! credene, tu nu esti vultur, nici ai fostu, nici poc'i candva si! ci esti ochiutulu boului, séu celu multu unu pitigusu, pe care, saeunduti noi o usitia intr'o cucurbeta porcésca, dupa ce pe acésta vei intrá se'ti spuci vreuna sementiu — te vomu prinde! stai! ca nu tu esti alba si rumena, ci noi, pentruca totu ce e albu, curatul, frumosu si maiestaticu, nu din Europa — unde au fostu si e cuibulu obscurantismului si alu barbariei; — ci numai din Asia, unde au fostu, si e, modelulu civilisationei — pote purcede! Apoi mai audi tu, soro! de si tu ai ochi plini de vederea cea mai agera a renascutelor teneretie, totusi tu nu vedi, ai cadiatu in bóla gainiloru, séu in miopia, ér' noi presbitiri, séu noi cei ce ni-am pusu cate trei ronduri de sticle optice de calitatea cea mai laudata pe nasutiune, noi vedem bine apriatu! adati man'a séu prinde de batiala cesta, vino soro dupa noi, ca noi te vomu trece pe puntitia de cólea, si peste apele Tigrului, si ale Eufratului, in paradisul cetatea nostra, apoi t'ui vomu cantá cu armonia me-

lodiósa „dies illa dies irae“ — si „requiescas in pace, et lux perpetua non luceat tibi.“ —

Astfelui unulu ne denéga originea cea gloriósa, altulu sentiemin, tele cele nobile si loiale, altulu tari'a caracterului, altulu cultur'a si maturitatea, ér' altulu chiaru si acea, cumca dóra amu si si noi ómeni, numindune numai soiu, inse nu sciu de vite séu de sburatore, séu de taraitore, séu de vegetatore? dar'nu natiune, séu poporu, séu baremu soiu omenescu; — cautati in „Magyar Sajtó“ Nr. 260, pag. 1152 din 10. Noembre a. c., unde scrie despre denumirea cancelariului aulicu transilvanu. —

Totu in acestu Nru pe pagina 1149 sub rubrica: „Comitatulu Crasnei,“ comenteaza Ladislau Halmágyi din Simleulu Silvanu, despre comitatele Zarandu, Crasna, Solnoculu de mediulocu, si distriptulu cetei de pétra, si -- provocandu la articlulu XXI. alu dietei din anulu 1832/6. — sbucuma pe tota lumea magiara din aceste patru tienturi, unde in se poporatiunea magiara, preste totu luata, scade la unu numeru abia considerabilu — cumca acum e tempulu se conluere cu totii pentru impreunarea acestor comitate si unu districtu la Ungaria, motivandusi dreptatea asertiunei sale numitulu cu acea, cumca natur'a inca pentru acea au plasmuitu „Mesesiulu,“ ca pe culmea acelui se sie graniti'a intre Ungaria si Transilvania, apoi cumca beseric'a romano-catolica din Simleulu Silvanu se tiene de diecesea Urbei mari, prin urmare se cuvine, ca numitele trei comitate si unu distriptu si politice se se incorpore la Ungaria. —

Vedeti aceste sunt argumente basate pe dreptulu istoricu — la care le place Dsale a provocare — asia de tari, cum numai din crerii unui fostu deputatu de Buda-Pesta, ca D. Halmágyi, potu esi, care — precum se exprima — earasi arde de dorul de a se mai vedé pe sine inca odata in Buda-Pest'a ca deputatu din „partiumuri“, — adeca din comitatele acele ce vrea se le taise din Ardealu, si se le adauga la Ungaria, ca se ne slabesc majoritatea de aici, déca nu voru reusi cu uniunea. — (Va urmá.)

Augsburger allgemeine Zeitung despre romanii din Transilvania.

Calumniare audacter;
Semper aliquid adhaeret.

Олтэ зиле до къндэ Nрii din 12 mi 13. Дечьbre. аї Gazetei співверсале de Авгсбургъ чекълъ по аїчі din тъпъ 'н тъпъ фртре ачей ромъні каріл къпоскъ лімба немцескъ. „Алі автѣ френтае,“ зірѣ еї, ної не афътѣш таї фндъръпѣш ші декътѣ по я фр-чепътълъ апълъ 1848; ної фракъ тогъ таї съптомъ прієдї ші трактадї ка склаві політичі ші чівіл аї алтора. Хълеле вомите аспра постъръ дн Allg. Zeitung съмъпъ ка оѣ къ оѣ челорѣ динainte къ 70-де анѣ, къ 22 ші къ 18 анѣ ші кіарѣ къ чедо din „Quartalschrift“; агъта пътai, къ ачелеа din Allg. Z. фртре къ фэрія ші къ першінареа по тóте; еаръ скопълъ лорѣ есте пъ пътai a ipita кътѣ се пóте по тогъ бърбадї de статѣ аї Австроіи дн контра ромънілорѣ; чи тогъ одатъ адъче дн рътъчире ші опи-нивнеа пъблікъ къ ажъторівлъ въні жърналъ din челе таї лъдите, читѣтѣ de тълте зечі de міл, лъдидѣ пріп ачела челе таї пер-шинате минчуні аспра постъръ.“ — Лътъ адевъръ орічине din стръні каріл пъ къпоскъ не попорълъ ромъніеокъ de локѣ, ва читѣ ачей doi артіклъ din овоѣ чітатълъ жърналъ, дисертътори „despre спіртълъ ші аспіръчъпіе“ de акът предомнітбрю дн Трансильвания ші апъне деенре ромъні, ва фі деокамдатъ аплекатъ а креде, къ ачей ромъні требъе се фі вънъ попорълъ вънъпъ, сълбатікъ, бар-баръ, емігратъ пътai de къръндѣ din степеле Асіе чентрало дн сънълъ Европе. Атъта пътai, къ токта патима днде волігъ къ кареа сънъ скріш ачел артіклъ, токта венівълъ ші фереа вомите престе тогъ дн тражъш, токта фртреяла лімъ къ каре тікъло-сълъ скрійторъ се днкърдъ ка со днгъпече адевърълъ ші — се опрѣскъ по локѣ кърсълъ історіе, фрлеспеште орі ші кътѣ ре'н-фръпцерее ші пімічіреа пеютъпічъселорѣ лътъ днчеркъръ.

Ромъніи трансильваний обсерватъ форте de тътѣ, кътѣ орі къндѣ еї дн конфортияте къ політика лорѣ інстінктівъ ші тради-циональ с'а'л днпвлатъ ка съ'ші речеръ дрентъріле date лорѣ de Dmnezevъ ші de стръній лорѣ одініоръ domnitorи дн ачбътъ ѿръ, с'а склатъ кътѣ вънъ кондеіз ка din консіліј котъпъ, каре я ешиа таї totъдеаина din Сібія, ка съ dejocескъ ші се пъліфіче de с'ар потеа дрентате лорѣ. Тогъ ачей контрапрѣ ai ромънілорѣ днсъ аї автѣлъ днкаі онестатеа de a еши по фадъ, a ce пъне deadрентълъ ne terenълъ лорѣ консерватівъ прівіленіятѣ, a o спъне апої фъръ піч о ресервъ: Съптомъ преа детерм'надї a ne пъстра ші авъра пентръ пої дншіне челе таї днтине лъбър-тьд констітъдионале ші кіарѣ демократиче фадъ къ гъбернілъ; таї de партъ днсъ прекът републікані чеї лібері аї Спарте, Атина, Тебеї, Ромаї авеаѣ требълъ de склаві чівіл ші політичі, аша пої пъ потемъ тры фъръ склаві, ші еатъ амъ конспіратъ а-спра въстръ, пентръка се ве фачетъ склаві позе, къче алтън-

троя пе неамă поге цинă, аша дн ачестă касă се ерте ши С. Евангелия а лăи Христосă, пе каре зичетă кă о търтърситă ка тоци, кă пе аветăш дн кътъш, съптомă сицил а фаче кă вои ес-чепцивне. Дечи пои леци аветăш, ши оркынăш вои венă чере дес-ровиреа, тогăдеазна пе вомă провока ла лециле поситиве пъстви-те тогă де пои ши дн патреа ачелора пе вомă съфери одатă кă капкаш репаштереа вострь.

Ачестă лимбацив а фостă форте опестă, ачелаш а предмет-пите кă пъдни вариявни пъпă ла ан. 1847/8. Пъпă атвичи ро-тъпвлă штия тогăдеазна кă чине аре а фаче. Комбатереа дирек-ториалă Ioc. C. Edere асупра *Libelli supplicis valachorum* din ан. 1791 *) е кътъш се поге de павиă, ши пефъцъртъ. Лавла лăи Ioc. Тра виш дн контра петицивни епископиалă Bacilăш Moga dată dietei din 1837 **), еаръш е кă тогъл сънчерь, пентр кă днце-леозăш еш респикатă есте; Пе кътъш тимпă алци ворă апъса ас-пра вострь, вомă апъса ши пои, кă аша пе вине да сокотель ***). Еаръ диатриба Dлzi I. K. Швамер пъблікатă дн контра петицивни национале а епископиалă ро-тъпешти аштерпютъ dietei дела ан. 1841/3 паре кă е скриш шаи тълтă де жъмътате пътнă дн гълътъ ши кă авткорицăш п'а воитă алтă де кътъш, ка оркаре отмă де каре се леѓъ кътъе пъдни педантъръ професорескъ, се арате пъблікъ-лăи кътъкъ а стъдитă вине историа патрие. Еаръ чеса че а скриш контеле Iosifă Kemeni „дн фавбреа“ сасилорă дн контра „Кпе-зиателорă“ ро-тъпешти ††) есте маи тълтă вицă кътъш кă дозе таиш, де каре ро-тъпвлă се поге фолоси пра вине къндă елă ар-маи вреа съшă п'ердă тимпăлă кă дискусии историче, п'ята пентрка съшă къштице ши съсципът дрептърile. Мажърътъреле тогă де атвичи але попиl Рот (челвă din Сибиă, кареле дн апълă 1859 а търтиш дн Moldova!) denzce дн Аллг. Z. дн контра ачелеш петицивни аж фостă днсчелате тогă пътнă de ачелă спи-рите; атвичи пътнă кă дн танера са гросолапъ съмъна тълтă кă кампионалă din естимпă дела 12. ши 13. Деч.; еаръ диферинца есепциалă днпре тоцă чеи съсципът ши днцелегă еш ачестă de акваш есте, кă елă съфърматă де днрепе пентръ кътъе привилеи а пер-днпре ши пентръ кътъе маи аре се п'ердă, дъл п'япът дрептърълă историкъ ротъ ка ши п'япът пъсатълă фербинге; елă веде вине кă Diploma днпперътърескъ din 20. Октомбре а dată приви-денилорă чеа din вртъ ловитъръ де торте ши кă ле липсеште пътнă черемония дела торци; ачелаш дн съмъна тълтă кă днпепе Трансильвание се днцелегă маи въртосă ши reg exellentiam пътнă деспре ро-тъпни. Дечи че съ факъ? Лесно лъкъ. Се мин-димă съверапвлă, се минцимă бързацилорă de статă, Европеи дн-тречи, кътъкъ ро-тъпни днкъ пă аж лъпъш ши литеатъръ, кă еш днкъ пътнă латъръ, еаръ пă ворбескъ; кă ро-тъпни локескъ кă вителе ла вицă локъ дн гражданиш бордее, пентръ кă еш пă къпоскъ че е каса. Се штii, се маи афъл днкъ тълциме таре бътнă de прита днформацивне, апои о минчунъ оркътă de першнинатă, ти-пъртъ днптр'внă жърналă кътъ есте „Аллг. Z.“ аре, штii dta, кă тогъл алтă гъстă, отвъл дю креде, фиц ши пътнă din симплъ компли-ментă; es steht ja in der Allgemeine Zeitung №ro. so viel und so viel schwarz auf weiß; es muß doch wahr sein was man sich alles von dem wilden Wallachen = (daher verschütteten) = Volk erzählt.“ Ап челе din вртъ декъ пътнă кореспонденте трансильванă ал Газетел вицърспале de Августъръ днпемеятă пе парономасия пътнă de Walachia ар фи маи адъосă, кă ро-тъпни аж фостă маи п'япът аргацă пела харътърile азиатиче, прн вртъре вене-тич, толерантă пътнă пътнă кълдă ва фи ши пе маи тревънитă de асеменеа бътнă дн асеменеа калитате, че штii — афла

*) Supplex libellus valachorum Transilvaniae etc. Cum notis historico-criticis I. C. E (der). Civis transilvani. Claudiopolis 1791.

**) In protocolulu dietalu din 1837.

***) Bemerkungen über die vom siebenbürgischen griechisch-nicht-unirten Bischof Herrn Basilius Moga im Jahre 1837 den zu Hermannstadt versammelten Landständen unterlegte Bittschrift. Von J. Tr Kronstadt, 1844.

†) Beleuchtung der Klageschrift gegen die sächsische Nation, welche die beiden walachischen HH. Bischöfe auf dem Landtage von 1841—1843 den Ständen des Grossfürstenthums Siebenbürgen überreicht haben, von Johann Karl Schuller, Professor am evangelischen Gymnasium in Hermannstadt, etc. Hermannstadt 1844. —

Rugamintea episcopiloru se află tiparita si romanesca. Aceeași forte merita de a fi recitata.

††) Vizsgálodás az Erdélyi kenézségekről, egyszersmind az Erdélyi két oláh püspök igazolásáról felelet Trausch es főkép Shuller czásolataira. Irta egy igazságkedvelli ns. hazafi (Gál?), kiadták több en. Enyeden, 1846.

проселиті днкъ ши пентръ асеменеа пънчунъ драстікъ. Де че пă? Апайте кă пъдни апă таи крэзъ днкъ жъмътате Европа, кă ко-шетълă кътаре е дестинатă се адъкъ периреа лъши; апои минчунъ республиките деспре ро-тъпни тогă сънт кă чева таи modesto; пъпъ се зъбле бътнă а черчета, кътъкъ лимба ро-тъпнă съкъ (mala-фішче Sprache) есте de 288 апă лимбъ а бисериче ла оптă тил-бънă de ро-тъпни, лимбъ въфічіалъ дн тоге ръмхрие админістра-тиве, тилгаре, жъдекътърешти, де жоев пъпъ съсъ, кă еа фадъ кă литеатъра алторă попоръ дн пътнълă ши рапгъл попорълă по-стръ се репресентатъ пъпъ акът прн 19 жърнале політиче ши пеполитиче, кътъ ши прн тогă че се пъвлікъ ро-тъпеште дн 17 топографији таи тарп ши таи тици; пъпъ се дндони пе чинеа пътнă кă „Българиялă империалă ши провінціалă“ кътъ аештă ро-тъпеште дела 1850 днкобче, — таи дн скртъ, пъпъ съдї таи фаче осте-пъмă кă de ачеста, днцелегă маи ла 'ndemпътъ аж фаче се крѣдъ о минчунъ Сибійск орі Врашовенкъ, каре а прнод арпіл дн Августъръ съдъ дн Ліпоиа *).

(Ва үрта.)

УНГАРИЯ. Днпъ ресултатъл конференцији din Стрігонъ, каре дн 18. Дечетвре дескісъ ла 10 бре, ла 11 бре а юи прімітъ сімплецинте лецеа електоралъ din 1848, ведомъ кă машина ста-тълъ а портнă пе дрепчунъ ачесаши, каре ши астълă не есте акоперітъ кă вицă велă de конфесіоне. — Гр. Zai прещерсе ши аїчі кă idei прегътітіоре. — Елă о zice еаръш дн „Bandener,“ кă съ се аркъче ла о парте тоге октроъріе ши провісіоре ши цъбра съ се реконстітюезе днпъ лецеа din 1848, диста съ се кон-кіе мандатъ, падатілъ съ се пътнъшъ ши коропареа съ се ефектъзезе, къче дн вицă кă о Унгаріа таре автопомъ (кă мин-стеріалъ съъ) ар дебени ши чеезалътъ парте de monarхie дн старе а се опъре катастрофелоръ, — маи въртосă, декъ ши церманітъ ши полопи галіцианъ ши слави din съдъл ворă врімі асеменеа кон-стітюціоне. Атвичи апои се поге пъши la апданареа ши днфран-тареа къссеи Венецие, — бре спре аї ауера op ale днгропа лібертатеа пентръ каре пледеъзъ елă pro domo sua. — Ромънъ аж днпърътъ кă тогъл din kondеілъ Dcale, кă тоге кă пъпъ ла Marea п'яръ unde'ши аре цінта лъциреи регатълъ тагіаръ, се им-педекъ тогă пътнă de ро-тъпни. — Жърнале Bieneze ка ши цер-манії днсъ аж днчетатъ а се маи ентъсіаста пентръ къссеи тагіаръ ши де къндă се denzmi D. de Штерлінг de министръ de interпе тоцă концептъръ п'яне сперанде, кă върватълă ачестă аж дрептъцій ши аж лібертъцій ва adъче пе есчентріканъ еаръш дн огашвълъ стрънсъл вицă а тонархіе кă тогто църіле ши вонбръле еи.

Тогъшъ диста Унгаріе съ се конкіе кътъ маи кървнăлъ дн пътнера лецеа дела ан. 1848, днпъ каре тоцă п'ятешілъ фъръ есчепчіоне ad. тоцă карпіл п'япът ераш дндрептъцій, тоцă пъ-тъпненіи ши indigenaції, афаръ de фетеи, minorenicaції, сервіторі ши Ф. kondemnaції пентръ врео крімъ аж дрептълъ de алецере, днсъ пентръ къласа a доза a пътнъпепілъръ е ши вицă чепълъ кон-діционатъ, касть съдъ авре de 300 фр. ши велітъ anbală de 100 фр.; днпеленцина пъпъ ла даскалі ши потарії комъналі інкісівъ аре дрептълъ de алецере, декъ алегъторій ворă фи de 20 апă ши алевији депнадгі de 24 апă, карпіл ачештіа тървъ съ штіе таріареште вине, атфелів пă потъл фі алевији. Депнадгі съпът отържі ла пътнеръ 377.

Dn. Жедені ворві дн конференција дела Стрігонъ, кă лецеа din 1848 аж adъсъ църа дн перікълъ, пентръкъ а ацидатъ indigп-чунъ националітъцілоръ ши de атвичи е amenіцатъ іntreпітатеа Унгарија.

Nime п'а маи вртъ се п'ердă къвінте пентръ националітъці маи днкъло, чи вицă ле пъсе ла спате кă ачевеа, кă националі-тъціле аж фостă съмъдате пътнă de алци, еаръ пă de лецеа din 1848. — Еатъ даръ, кă вицăрил дн Стрігонъ, unde се афла кълъ ши бар. Оетвеш, Дешеффі ш. а. лібералісіті репнсеръ фундамен-тълъ лъміи тагіаре, Іъсъндъ лимбеле ши националітъціле кă тогъл переспектате, аколо, unde се афлаш бързаций чеи маи матврі, dela карпіл сперадъ чеи фъръ къпътълъ о еръ п'яне de егаль дндрептъ-цій а националітъцілоръ ка нацивни, еаръ пă ка тагіаре. — Апои вицă п'ясокотілъ din „Közl.“ маи крепеда ши дн кончесіоне din Добріцінъ din Маіs 1849, de че пă ши дн челе дела Сегединъ, кă ераш пе басъ маи егаль?! Еатъ кă пе спаргъ капълъ кă пъ-лъпъя п'ястръ, кă пои п'ятнă п'ялдати кă лецеа din 48 а лъміи тагіаре. Ачестă е хълъ пентръ о падівне, каре'ші къпъште дрептълъ ши демнітатеа са. Ч'ю аж днтребатъ вреодътъ пе ро-тъпнъ, декъ елă пă маи вреа съ фігуре за ро-тъпнъ?! Ши то-

*) Alaturea cu Allgemeine Zeitung deteramă si peste o carte: „Die Völkerchaften der österreichischen Monarchie 1860.“ In ace-еasi se scria despre romanî intre altele multe, ca ei locuiesc cu vitele lor la unu locu, ca din barbati forte rari porta camesi, ca fe-meile romane porta caciule etc. etc.! Acestea tăte la anul Domini lui 1860! —

твіші се афъ къте впъ Іадъ, каре дъ ресипноѣ пејптреватъ ші се фаче прокаторъ фъръ платъ! — Корона нъ е пътai а тағиарілоръ, чі ші а туттороръ попоръзоръ дъ съпътъ ea, пе каре кіаръ Съп. Стѣфапъ фъндаторълъ ei леа деїкіаратъ de коордінате, de коегале, къндъ аж ашезатъ о пе фъндаментълъ туттороръ падіоналітълоръ, зікъндъ: „Regnum unius linguae imbecile est,“ ре-гатълъ пътai de вна лімбъ (тағиаръ) е слабъ, пепхтічоѣ. Аша в'яж ретасъ акът въбъ ренегацілоръ дъ тотъ категоріа съ фалсі-фікаці тессатаментълъ Съп. Стѣфапъ ші се артикаці къ тіпъ дъ пріпчіпілъ егаеі фундрептълірі а падіоналітълоръ реквісектъ de тотъ Іамеа чівілісать ші кіаръ ші de коробъ ші de Австрія. „Асна divisio non conturbat fratres“ фунпърцбула фрѣпть нъ конторбръ пе фраці, ачеста се претергъ, ші ротънлъ, ка падіоне ліберъ ші коегаль стъ гата а дунінде тъна de фръшетате не-профъкътъ, пешірѣтъ туттороръ челоръламді конфраці аі ко-роанел. —

Cronica strâna.

ЦЕАРА РОМЪНЕАСКЪ ші МОЛДАВІА. Бакрещті 20. Дечембрє п. Челе маі фелріг тінчюпі къте с'яш ръспондітъ de трі сентътъпі функіческо деспро адъчери de арте дъ церъ ші ал-теле ка ачестеа, се педвкъ la вртътъроле адевъррі.

Есте адевъратъ къ Пріпчіпателе впітіе дъ локъ de 12 аж акът врео 40 тунірі; Сербіа дисъ de ші пічі кътъ Молдова de шаре, со афъ дъ пропріетатеа de o съгъ ші маі біне de тунірі; Пріпчіпателе шілъ къштігатъ ші пштіле требвічоѣ дъ фундел-леслаш копвепдівні делі Шарісъ din 1858, фунпълескъ ре-чіпітеле, аж трімісъ тіпірі ші оїцері ка съ фунвеце сеरвідівлъ de фронтъ ші впіл ла фунпералштабъ, аж адъсъ къціва оїцері фран-чезі дъ цбръ.*). Mai denарте губернілъ de акът e преа детер-мініатъ а ръспінде оріче інкурсівні din афаръ, пептвка къ атътъ маі твітъ съ се арате demn de гаранціїе Европе; тоудаво-ротъпі нъ воръ атака пе nimini, дар' пічі воръ съфері врео датъ, ка цера лоръ съ debin театръ de ръсбоів стрѣпілъ ші къ атътъ маі пшінъ de ребелізпі пелевізіте.

Дъ кътъ пептвя конфіскареа de арте веніте пе с'яма комітетълъ еміграцілоръ впгврі сатъ адевърлъ дупъ кътева жарпаке din Бакрещті:

„Амъ апніцатъ деопре коръбіе къ арте, тунірі ші фел-ріти твіпівні кари с'яш пріпсъ ла Константінополе ші din каре дозе ісбітіндъ а скъпа аж фостъ пріпсе ла Галаці. Ачесте дозе коръбіи кондісаѣ, прекът се зіче, о батері ші жамтътате de тунірі ціпітвіте, делі 17 ла 18 мії пштіле поге ші впіл таре пштерв de атвілізпі de ресбелъ ші вестмінте тілітаре. Ачесте тоате аж фостъ пегрешітъ ляте de губернілъ пострв. Ші дъ ачестъ пшпітъ, пе кътъ квіпштемъ честівпіа, губернілъ нъ пштіе фаче атфелъ, ші пріп вртмаре шіа фъквтъ даторіа. Коръбіе че кон-дінаѣ ачесте арте, одатъ афлате ла Константінополе, ші скъ-пнідъ de аколо ші воіндъ а трече de фадъ пріп Ромъніа, губер-нілъ ера даторъ пе опрі ші але каптвра.

Мai афътъ дикъ къ къдіва каші аі тішкіріи тағиаре ар фі венітъ ачі ші ар фі фунчекатъ а се органіса дъ церъ ла поі. Негрешітъ къ поі ка ziaristі ші ка апъръторі еі туттороръ падіоналітълоръ ші лібертълоръ, съптомъ къ ініма пептвя орікаре падіоне че се l'apte спре а pedogъndi фундрептвіле ші лібертъліе саде; ші din ачестъ пшпітъ съптомъ къ тотъ ініма пептвя падіоналітатеа ші лібертатеа Бугаріе, de ші впгврі аж фостъ ші din пепорочіре съптъ дикъ інішій падіоналітъліе пострв. Дисъ чеа че съптомъ поі, ка ziaristі нъ потъ фі бітенії кари съптъ la губерні. Еі аж даторіа de a ытвіа діп асеменеа честівпі, пе кале че се пш-меште легалъ ші пріп вртмаре съптъ даторі а веге ші а опрі de a се фаче асеменеа органістві дъ статвлъ пострв; ші астфелъ фіндъ, онореа пе сілевіе а търтвіе къ губернілъ шіа фунпі-нітъ даторіа ca daka va фі адевъратъ, чеа че крідемъ къ штімъ, къ с'ар фі арестатъ къдіва din каші тағиарі кари ераш дъ Бакрещті ші прочедаѣ ачі ла о органісаре а тішкіріи тағиаре. Дъ апробътъ асемене къ а тъпінітъ астфелъ фундрептвіле пострв de падіоне астпоромъ, ші к'а прочесъ елъ ла арестареа ші пріп вртмаре ла дареа діп жадекатъ а ачелоръ бітенії кари фъчеаѣ о органісаре арматъ діп цера пострв ear' nъ de a'i da дъ тъна Ав-стрії, кът се фъчеа пшпъ акът дъ тімпії тракті de скъдере падіонале.

Не паре дисъ форте чадатъ а ведеа пе фраці поштріи ма-

*) Трансільваніа сінгуръ ліферезъ ла ч р. арматъ впіл контіпітентъ de 7 реїміене. Пріпчіпателе дикъ n'яш пічі 7 реїміенте. —

гіарі, тратъпдівніе кіаръ діп Бакрещті къ діспрецилъ къ каре с'яш оїціпвітъ а пе трата діп Трансільваніа, adică de падіоне квічертъ ші дикъ пъеквтъ а фі съпсъ съб потківа тағиаръ; къчі діпре атфелъ кът аж крэззілъ къ се воръ пштіе органіса діп капіталеа Ромъніе, фъръ воіа губернілъ ші фъръ консітітутівніе падіоне. Дикъ одатъ, впгврі съпт інішій поштрі; ноі дисъ n'яш фостъ ші нъ вомъ фі пічіодатъ інішій впеі падіоналітълі. Впгврі съпт о падіоне бравъ ші пе плаче а търтвіе къ діп Бугаріа попоръ ші пеіліше съпт тоїї впіл съб сіндарівілъ челъ съптомъ аж падіоналітълі ші алъ лібертълі тағиаре. Дисъ акът, челъ пшінъ делі 1848 ші впіт акът, впгврі n'яш маі пштітъ пеіде din ачеле рѣтъчіе de абсолютісмъ ші de деспотісмъ, пептвя тотъ че пе есге тағиаръ? кът n'яш маі пштітъ ведеа къ ачеле ідеіе тартаре аж фостъ пеіреа Бугаріе діп 1848, ші кът n'яш пштітъ діпвъца пімікъ дупъ къте аж възятъ de атвічі пшпъ акът діп тотъ Европа?

Аветъ дикъ впіл квіжітъ а зіче впгврілоръ, de воръ воі съ пе діпделегъ съв въмлъ че съптомъ сіліді а ворбі. Діп 1848 еі квртепіръ пе Ресіа, ші атътъ de твітъ крэззіръ діп фъгдівіцеле че піте лі се дасе, дикътъ оастеа Ресіе ера ла отареле Трансільваніе ші Коштъ totъ въ воіа съ креазъ къ Ресіа ва інтер-вепі ші, кіаръ къндъ а діпратъ, крідса къ віне съ ле dea впіл реце. Діпвъцатаа бре чева de атвічі пшпъ акът, челъ пшінъ діп ачестъ честівпі? Ноі въпвітъ къ п. Дикъ одатъ пе пе есте ертатъ а ворбі; ачей дисъ карі воръ воі съ пе діпделегъ пе ле ва фі форте зівовоі, къчі вомъ съфірши пептвя астълі ачестъ честівпіе діпредеълдъ пе впгврі, пе чіпе а комітатъ спре а крідса къ се воръ пштіе органіса діп цера пострвъ десфіндълі ші губернілъ ші падіоне? —

— Діп Сакооніа се прінсے емігрантълъ тағиаръ, фъіто-сілъ графъ Ladislaus Телекі ші се ліферъ Австрії.

NOBICIM. Biena, 23. Дечембрє. Астълі de с'яма пілікъ Есчеленціа Ca Domnul Метрополітъ Александру Ст. Швілідъ куітъ касъ, діпъ че діп адіенду ла Маіестате, впіде авэръ діп-трапе вр'о 7 denatati ромъні, аж дескоперітъ допіндео ромъні-лоръ атътъ къ ворба кътъ ші пріп петівініle date, фіндъ форте віне пріміді, пе пътai ла съверапвлъ, чі ші ла миністри. N'яш delia матрітатеа ші консініца de demrітатеа пострвъ denindo съртеа пострвъ, каре чіпе o воръ bindе пептвя впіл осі de росі de с'яш din nerіosie op ластьтате воръ теріта тъпіа че-рвілі ші а падіоне. Къ фріттеа діпвъцэтъ ші серіпъ се діптіпінътъ даръ тоїї памії реконстітвіріе ціреі пострвъ, пшітвіндъ о пштітре содідъ ші demn de піствітъ ка ші пшпъ акът.

А пропосч! Ministrul de Штерліпг ємісе позеле соле пріпчіпіе преаліберале діп прогретвіа съв куітъ локвіїпцеле цірілоръ, пшлікатъ діп „B. Z.“ din 23. Дечембрє. Басатъ пе diploma din 20. Окт. апніцъ, къ попорвлъ се ва фунпіртъші ла ле-фісілацивіе. Ексерчілі ліберъ туттороръ конфесівнілоръ, фунпі-треа віпевлі туттороръ падіоналітълоръ діп статвлъ фунпіртвіеокъ ші съдінірепа пшпъ діпре еле, ліберъ тішкіріе а пресеі діпре ціртії квіїпцелъ ші аі ле-еї, фунпітреа інтереселоръ матеріае а ле фіекърві чіве de статв, деспірдіреа жвстіїсі de adminіstrацівпіе, фунпірдічіреа процедірвіе пшлічіе ші ворвале діп фунпіртвіе чівілъ ші penalъ, сквіреа лібертълі персона'e, ліберъ indistrіe, ліберъ admіnіstrare астпомъ ші пефтиедекатъ а коміпелоръ, репреоентареа інтереселоръ діп dietе, фунпіртвіе de але-еїе пе бась латъ, пшлічітатеа пертрактърілоръ dietale, ініциатіва сепатвлі ім-періалъ ші пшлічітатеа ліквірілоръ лі, некондіонатъ але-еїе а сепаторілоръ діп dietе, фунпініареа інстанцелоръ політіче, ресті-твіреа дікастерілоръ провінчіа'e десфіндате. Тоте ачесте се воръ діптродече.

Ministrul апасъ отепбса трактаре а попорвлі пріп офіціалі ші атвітреа ордініе ші ліпішті діп контра та-рвіртърілоръ пшпъ діп-терне. Аша пе kalea легалъ пічі кътъ се пегръ съптъ впігіе съ пе кончедемъ din чеа че пе компете дупъ апомісівніе егаде діп-рептълірі. —

Кврсвіле ла бврсъ діп 27. Дечембрє к. п. стад ашea:

Вал. аст. фр. кр.

Гадвіл діп срътешті	6 76
Азгевріл	122 25
Діп-претвілдъ падіоналъ	75 40
Овіграціе металіче екі de 5 %	63 —